แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครู โรงเรียนชะอวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

The Guideline for Leadership Development in the 21st Century for Teachers in Cha - Uat School based on the Principles of Virtues iv The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat

กัญญ์ฐญาณ์ วิโรจน์ศิรวุธ
Kantaya Virojsirawut
พระครูสุเมธปริยัติคุณ
Phra Khru Sumet Pariyattikhun
ปรีชา สามัคคี
Pricha Samakkhi
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsithammarat Campus
E-mail: Panatsaya0110@gmail.com
โทร. 082-4172046

Received: 19 April 2026; Revised: 26 April 2026; Accepted: 29 August 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ1)ศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่21ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียน ชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 3)นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียน ชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า1) สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 มีทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความคิดเชิงกลยุทธ์ 2) ด้านความสามารถในการปรับตัว 3) ด้านการเป็นตัวตน 4) ด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง 5) ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะ

ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียนชะอวด เป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านภาวะผู้นำของครูอย่างรอบด้านและเป็นระบบโดยด้านความคิดเชิงกลยุทธ์ทำให้เกิดความสอดคล้องระหว่างนโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติจริง ส่งเสริมการมีวิสัยทัศน์ร่วม การทำงานเป็นทีม และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ขณะที่ด้านความสามารถในการปรับตัวช่วยให้สถานศึกษาบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่น เปิดรับข้อมูลและการเปลี่ยนแปลง สามารถใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพด้านการเป็นตัวตนส่งผลให้สถานศึกษามีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่ชัดเจน บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจและความผูกพันต่อองค์กร เกิดภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและความยั่งยืนของโรงเรียน ส่วนด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรองช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วม การทำงานเป็นทีม และความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียน ชะอวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชพบว่า มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำศตวรรษที่ 21, ภาวะผู้นำครู, หลักวุฒิธรรม 4 ,สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this research were to : 1) study the state of 21st century leadership among teachers in schools under the Secondary Education Service Area Office of Nakhon Si Thammarat Province 2) study the guidelines for developing 21st century leadership skills based on the Four Noble Truths among teachers at Cha-uat School, under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office.3) present and evaluate guidelines for developing 21st century leadership skills based on the Four Noble Truths among teachers at Cha-uat School, under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office.The results of the study were as follows 1.The current state of leadership development approaches in the 21st century, based on the Four Noble Truths among teachers at Cha-uat School, under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office, revealed that there are five aspects of 21st-century leadership development: 1) Strategic thinking, 2) Adaptability, 3) School identity, 4) Communication and negotiation, and 5) Problem solving and decision making.2.Guidelines for developing 21st-century leadership skills based on the Four Principles of Wutthitham (Vuddhidhamma 4) for teachers at Cha-uat School, under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office, provide a comprehensive

and systematic approach to strengthening teachers' leadership capacities. These guidelines emphasize: 1) strategic thinking, which ensures alignment between policies, plans, and practices while promoting a shared vision, teamwork, and sustainable student development; 2) adaptability, which enables flexible management, openness to change, and effective use of technology and data in decision-making; 3) identity, which fosters a clear institutional identity, pride, and organizational commitment, leading to a distinctive and sustainable school image; and 4) communication and negotiation skills, which enhance mutual understanding, teamwork, and effective collaboration both within and beyond the institution. 3.The Guideline for Leadership Development in the 21st Century for Teachers in Cha - Uat School based on the Principles of Virtues iv The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat were found to be appropriate, feasible, and beneficial, and can be practically applied.

Keywords: 21st Century Leadership ,Teacher Leadership,Vuddhidhamma ,The Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

ในอดีตตั้งแต่โบราณกาลมีการกลาวถึงภาวะผู้นำของผู้นำหรือผู้ปกครองประเทศ เชนในยุคอารยธรรมของการลาสัตวผู้ปกครองที่มีภาวะผู้นำที่ดีจะทำให้กลุมหรือเผาของพวกเขาอยู่รอดด้วยการอาศัยภาวะผู้นำเป็นสำคัญจากการศึกษาทางมานุษยวิทยาในกลุ่มแรกๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำกล่าวได้วาภาวะความเป็นผู้นำในทุกยุคทุกสมัยมีอิทธิพลตอการเปลี่ยนแปลงของสังคมและองคกรมาโดยตลอดหากผู้นำที่สามารถนำมิติที่สร้างสรรคมาเป็นศิลปะในการบริหารจัดการองคกร ยอมจะสงผลในเชิงบวกและยกระดับการพัฒนาองคกรนั้นให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นหาก กลาวถึงเรื่องของภาวะผู้นำ ตองยอมรับวาเป็นเรื่องที่จำเป็นของสังคมในปจจุบันในการบริหารองคกร หรือหน่วยงานให้ดำเนินไปในทิศทางที่กำหนด ภาวะผู้นำดังกล่าวนี้อาจมองได้วาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใน บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามสถานการณหรือสิ่งแวดล่อมกำหนดให้เป็นไป ความเป็นผู้นำเป็นหน่าที่หนึ่งใน หลายๆหน่าที่ของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต่องมีภาวะความเป็นผู้นำ คือจะต่องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ใน การบริหารงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงคขององค์กรยังมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคศตวรรษที่21 ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน ระบบดิจิตอลเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นไม่วาจะเป็นการดำเนินธุรกรรมต่างๆทั้งด้านการเงินการสื่อสารหรือการ ปฏิบัติงาน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร หรือแม้แต่การเรียนรู้ที่ไม่มีขอบเขตและข้อจำกัด ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านเครื่องมือที่หลากหลายในขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอข้อมูล ข่าวสารสู่สาธารณะได้อย่างง่ายดายและ

รวดเร็วเช่นกัน

ภาวะผู้นำนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยครูที่มีภาวะผู้นำจะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไป ตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งในด้านทักษะของการสื่อสาร ซึ่งมีวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและศิลปะการพูดให้มีความเข้าใจตรงกัน ทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีความริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนา นวัตกรรมต่าง ๆ ทักษะวิสัยทัศน์ โดยมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายสู่การเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัย ทันต่อเทคโนโลยี รวมทั้งทักษะความร่วมมือ โดยบุคลากรนั้นมีความรักความร่วมมือกันที่จะพัฒนาสถานศึกษากันทุกฝ่าย ในสภาพที่เป็นจริงมีผู้บริหารจำนวนมากมีข่อบกพรองในการปฏิบัติหน้าที่ผู้นำทางด้านการบริหารงาน ขาดคุณธรรมจริยธรรมมาใชในการบริหาร โดยเฉพาะการนำหลักวุฒิธรรม 4 มาใชในการบริหารงาน ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จำเป็นในการบริหารงานใหประสบความสำเร็จอันประกอบดวย สัปปุริสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ และ ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ จากปัญหาด้านทักษะภาวะผู้นำดังกล่าวที่พบ ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่มีความสอดคล้อง อยู่มากและมีความเหมาะสมที่แตกต่างกันไป โดยผู้วิจัยได้นำหลักธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ได้โดยตรง กล่าวคือวุฒิธรรม 4 หนึ่งในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เป็นคำสอนที่เรียบง่าย สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้ อีกทั้งยังถือเป็นธรรมะที่ผู้นำควรยึดถือปฏิบัติสำหรับการบริหารองค์กร ซึ่งจะสามารถสร้างความสุขในสังคมการทำงานได้มากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 เพราะในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษายังเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และเข้าใจก็จะสามารถสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครูผู้สอนสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21ตามหลักวุฒิธรรม4ของครูโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

3) เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียน ชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษา 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คนซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครูโรงเรียนชะอวด จำนวน 5 คน

2.2 ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียน ชะอวด คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/ คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย พระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระธรรมวินัย จำนวน 1 รูป ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนชะอวด จำนวน 1 คนและศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

2.3 ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียน ชะอวด ประกอบด้วย ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเป็นทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้อำนวยโรงเรียนชะอวด จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนชะอวด จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนชะอวด จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน และพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระธรรมวินัย จำนวน 1 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนชะอวดเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

3.2 ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียนชะอวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชโดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)เกี่ยวกับการการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียนชะอวดสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

3.3 ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชโดยใช้การ เครื่องมือที่

ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนชะอวดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนชะอวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

4.2 ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียนชะอวดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คนเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

4.3 ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ใช้การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนชะอวด นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียนชะอวดวิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชวิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาจัดทำแนวทาง

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21ตามหลักวุฒิธรรม4ของครูโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า

1. ด้านความคิดเชิงกลยุทธ์ของครู มีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความคิดเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางที่ชัดเจนรองผู้อำนวยการและหัวหน้ากลุ่มสาระนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติผ่านการใช้ข้อมูลและการทำงานเป็นทีม ขณะที่ครูนำกลยุทธ์มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง

กับบริบทผู้เรียน ส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษาเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

2.ด้านความสามารถในการปรับตัวของครูมีการบริหารจัดการเชิงยืดหยุ่นและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารและครูปรับนโยบาย แผนงาน และการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรขนาดใหญ่พิเศษมีประสิทธิภาพและทันต่อความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

3. ด้านการเป็นตัวตนของครูมีการกำหนดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่ชัดเจน โดยผู้บริหารและครูร่วมกันขับเคลื่อนวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ บูรณาการอัตลักษณ์ของโรงเรียนในหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนและบุคลากรเกิดความภาคภูมิใจ สร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในศตวรรษที่ 21

4.ด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง ของครูสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรองในบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ใช้กระบวนการเจรจาต่อรองเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและลดความขัดแย้งในการทำงาน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของครู ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเอื้อต่อการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

5.ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ของครูสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารและบุคลากรใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์บริบทเป็นฐาน เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ โปร่งใส และยืดหยุ่น ส่งผลให้การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียน ชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

1.ด้านความคิดเชิงกลยุทธ์ ผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความคิดเชิงกลยุทธ์ตามหลักวุฒิธรรม 4 ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ได้อย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เกิดความสอดคล้องระหว่างนโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติจริง ครูและผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน สามารถทำงานเป็นทีม และมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพคุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ “วุฒิธรรม 4”

2.ด้านความสามารถในการปรับตัวผลจากการศึกษาสถานศึกษาที่มีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความสามารถในการปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ จะมีการบริหารจัดการที่เปิดกว้างและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและแผนงานที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยอาศัยหลัก สัทธัมมัสสวนะ คือ การรับฟังข้อมูล ข่าวสาร นโยบาย และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และกำหนดทิศทางการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ผลจากการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความสามารถในการปรับตัวตามหลักวุฒิธรรม 4 ส่งผลให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ การดำเนินงานขององค์กรมีความต่อเนื่อง สามารถใช้เทคโนโลยีและข้อมูลในการสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

3.ด้านการเป็นตัวตนผลจากการศึกษาสถานศึกษามีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่ชัดเจน การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ สามารถสะท้อนตัวตนของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีคุณลักษณะ สมรรถนะ และพฤติกรรมที่สอดคล้อง กับจุดเน้นของสถานศึกษา บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจและความผูกพันต่อองค์กร นำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ ที่ โดดเด่น ความเข้มแข็งขององค์กร และความยั่งยืนของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในบริบทศตวรรษที่ 21 การบูรณาการวุฒิธรรม 4 กับภาวะผู้นำด้านการเป็นตัวตนภาวะผู้นำด้านการเป็นตัวตนสามารถพัฒนาได้

4.ด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรองผลจากการศึกษาผู้บริหารและ บุคลากรทุกระดับสามารถสื่อสารนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน เป็นระบบ และเกิดความเข้าใจร่วมกันมากขึ้น มีความสามารถในการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และใช้การ เจรจาต่อรองอย่างสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้ง ส่งผลให้การบริหารจัดการการทำงานเป็นทีม และ ความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างยั่งยืนในบริบทศตวรรษที่ 21 การบูรณาการวุฒิธรรม 4 กับภาวะผู้นำด้านการสื่อสารและเจรจาต่อรองการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง ของผู้นำสามารถพัฒนาได้จาก สัปปุริสสังเสวะ โดยการเรียนรู้แบบอย่างการสื่อสารที่เหมาะสมจากผู้อื่น สัทธัมมัสสวนะ ช่วยให้ผู้นำเป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังข้อมูลและความคิดเห็นอย่างถูกต้อง โยนิโสมนสิการ ช่วยในการ พิจารณาถ้อยคำและผลกระทบของการสื่อสาร และ ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ทำให้การสื่อสารเป็นไปด้วยความสุจริต จริงใจ และเคารพซึ่งกันและกัน

5.ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจผลจากการศึกษา ในบริบทของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในศตวรรษที่ 21 การบูรณาการวุฒิธรรม 4 กับภาวะผู้นำด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ในการแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ ผู้นำสามารถใช้ สัปปุริสสังเสวะ เพื่อขอคำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้ สัทธัมมัสสวนะ เพื่อ รับฟังข้อมูลและข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน โยนิโสมนสิการ เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและพิจารณาทางเลือกอย่างเป็น ระบบ และ ธัมมานุธัมมปฏิบัติ เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้อง ยุติธรรม และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น

สรุปผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องเข้าร่วมสนทนากลุ่ม พบว่า

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 3) แนวทางการดำเนินงาน 4) การติดตามและประเมินผล ซึ่งแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่21 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดเชิงกลยุทธ์2) ด้านความสามารถในการปรับตัว 3) ด้านการเป็นตัวตน 4) ด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง5) ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และหลักวุฒิธรรม 4 ได้แก่ 1) สัปปุริสังเสวะ (คบสัตบุรุษ) 2) สัทธัมมัสสวนะ (ฟังธรรม) 3) โยนิโสมนสิการ (ตริตรองธรรม) 4) ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ (ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม)

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นว่าแนวทางการการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชพบว่า

มีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความคิดเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางที่ชัดเจน รองผู้อำนวยการและหัวหน้ากลุ่มสาระนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติผ่านการใช้ข้อมูลและการทำงานเป็นทีม ขณะที่ครูนำกลยุทธ์มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียน ส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษาเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูม์(2557) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำกลยุทธ์: รูปแบบของผู้นำยุคใหม่ STRATEGIC LEADERSHIP : A FORM OF NEW GENERATION LEADERS กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย3 ด้าน คือ 1) ความคิดเชิงกลยุทธ์ 2) การสื่อสารและการเจรจาต่อรอง 3)การแก้ปัญหาและการตัดสินใจด้านความสามารถในการปรับตัวมีการบริหารจัดการเชิงยืดหยุ่นและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารและครูปรับนโยบาย แผนงาน และการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรขนาดใหญ่พิเศษมีประสิทธิภาพและทันต่อความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลัก(Pulak) (2000) และคณะให้ความหมายการปรับตัวว่า เป็นความสามารถในด้านต่าง ๆ ของบุคคลในการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร การแก้ไข ปัญหาอย่างมีแบบแผน เพราะหากไม่มีการปรับตัวจะเกิดความไม่สบายใจ หรือทำให้เกิดความเครียดขึ้นมาได้คอสโลสกีและเบล (Kozlowski& Bell) (2003)ให้ความหมายว่า เป็นการใช้ทักษะความรู้ จากการเรียนรู้ให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง

ๆ ที่แปลก ใหม่ และมีความซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ดำรงอยู่ด้านการเป็นตัวตน การกำหนดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่ชัดเจน โดยผู้บริหารและครูร่วมกันขับเคลื่อนวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติบูรณาการอัตลักษณ์ของโรงเรียนในหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนและบุคลากรเกิดความภาคภูมิใจ สร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในศตวรรษที่ 21ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเปอกี้ (Perkey) ได้สรุปความหมายของ "ตัวตน" จากทัศนะของ นักจิตวิทยาหลายท่านไว้ว่า "ตัวตน" คือ ระบบความเชื่อถือที่บุคคลมีต่อตนเองและความเชื่อมั่นนี้มีลักษณะที่ถูกจัดขึ้นอย่างมีระเบียบ (Orgarized) ไม่คงที่ (Dynamic) และได้จากการเรียนรู้(Learning)

นิภา นิธยายน (2530) ใช้ทฤษฎีของ Brownfrain กล่าวว่า "ตัวตน" หมายถึง ระบบของความเข้าใจที่มนุษย์มีต่อตนเอง ตลอดจนความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อทุกอย่างในโลกที่อยู่รอบตัว บุคคล และทฤษฎีของ Anderson แสดงทัศนะเกี่ยวกับ "ตัวตน" ว่าประกอบด้วยความเข้าใจหรือภาพพจน์ที่มีต่อสภาวะทางกาย และสภาวะทางจิตใจของตนเอง ภาพพจน์ที่บุคคลมีต่อสภาวะทางกายประกอบด้วยความรู้สึก ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ในแง่ที่เกิดจากการได้เห็น รับรู้และประเมิน ค่ารูปกายของตนว่าสวยหรือขี้เหร่อย่างไร รวมทั้งการประเมินส่วนต่าง ๆ ทุกอย่างของร่างกายซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ส่วนภาพพจน์ที่บุคคลมีต่อสภาวะทางจิตของตนเองนั้น ครอบคลุมถึงลักษณะต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริตการสื่อสารและการเจรจาต่อรองสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรองของสถานศึกษาในบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ใช้กระบวนการเจรจาต่อรองเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและลดความขัดแย้งในการทำงาน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของครู ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเอื้อต่อการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของร็อบบินส์และโคลเตอร์ (Robbins & Coulter) (2008) กล่าวว่าการสื่อสารมีความสำคัญต่อผู้บริหารและองค์การ เพราะการสื่อสารนั้นทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการคือ (1) ควบคุมพฤติกรรมของพนักงานในสายการบังคับบัญชาของทุกองค์การ (2) จูงใจพนักงาน เพราะผู้บริหารต้องอธิบายรายละเอียดของงาน ในการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา (3) เป็นสิ่งที่พนักงานใช้สำหรับพูดคุยแสดงความรู้สึกต่างๆ รวมถึงใช้ปรับทุกข์สุขกัน และ (4) ใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวกับงาน หน่วยงาน เพื่อนร่วมงาน สิทธิประโยชน์ และข้อมูล ข่าวสารอื่นๆ

จอร์จและโจนส์ (George & Jones) (2005)กล่าวว่าการสื่อสารในองค์การนั้นมีหน้าที่ 4 ประการคือ (1)การให้ความรู้ แก่สมาชิกองค์การ (2) การจูงใจสมาชิกในองค์การ เพราะใช้เป็นศูนย์กลางในการจูงใจ (3) การควบคุมและการประสานงานกิจกรรมของกลุ่ม และ(4) การแสดงความรู้สึกและอารมณ์ กอร์ดอนและคณะ (Gordon et al) กล่าวว่าการสื่อสารว่า มีองค์ประกอบสำคัญๆ 4 ประการคือ (1) ผู้ส่งสาร (Sender) คือผู้ที่ทำการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้อื่น (2) สาร (Message) คือสิ่งที่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ ซึ่งเป็นได้ทั้งข้อมูล ความคิดและความรู้สึก รวมถึงความเชื่อ (3) สื่อ (Communication)การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ สภาพการพัฒนาภาวะ

ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจของสถานศึกษา ในบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารและบุคลากรใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์บริบทเป็นฐาน เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ โปร่งใส และยืดหยุ่น ส่งผลให้การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพลิน ผ่องใส ให้ความหม่ายว่า การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์การ การ ตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญ และเกี่ยวข้องกับ หน้าที่การบริหาร หรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม การ ตัดสินใจได้มีการศึกษามานาน ดังที่ บาร์นาร์ด ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า คือ "เทคนิคในการที่จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ให้เหลือทางเลือกเดียวไซมอน (Simon)ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการของการหาโอกาสที่จะตัดสินใจ การหาทางเลือกที่พอเป็นไปได้ และทางเลือกจากงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ การตัดสินใจเป็นกระบวนการของกิจกรรมต่าง ๆ 3 ประการคือ กิจกรรมด้านเชาว์ปัญญา ซึ่งจะเน้นการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่จะนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ, กิจกรรมด้านการออกแบบ คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ, กิจกรรมเกี่ยวกับการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ด้านความคิดเชิงกลยุทธ์ตามหลักวุฒิธรรม 4 ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ได้อย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เกิดความสอดคล้องระหว่างนโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติจริง ครูและผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน สามารถทำงานเป็นทีม และมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพคุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ “วุฒิธรรม4 ” ซึ่งสอดคล้องวุฒิธรรมในพระไตรปิฎก โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับวุฒิธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งการเจริญปัญญา ดังนี้ ความหมายของวุฒิธรรม ในพระไตรปิฎกไม่ปรากฏคำว่า “วุฑฒิธรรม” โดยตรง แต่ใช้คำว่า “ธมฺมา ปญฺญาวุฑฒิยา สวตฺตนฺตีติ”ซึ่งมีแต่คำว่า “วุฑฒิ” ซึ่งปรากฏในวุฑฒิสูตรว่าด้วยธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ โพชฌงค์ ๗วุฑฒิสูตรว่าด้วยวุฑฒิ ในพระสูตรนี้ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องของวุฑฒิไว้ มี 3 ประการ ได้แก่ สัทธาวุฑฒิ สีลวุฑฒิ และปัญญาวุฑฒิ” หลักธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญแห่งปัญญาและเหตุที่ทำให้ เป็นเครื่องอุปการะแห่งปัญญานั้นมีปรากฏในปัญญาวุฑฒิสูตรว่าด้วยความเจริญด้วยปัญญา ในพาหุการสูตรว่าด้วยธรรมที่มีอุปการะมาก และในมหาปัญญาสูตรว่าด้วย

ธรรมที่เป็นไปเพื่อความ มีปัญญามาก”ทั้ง 3 พระสูตรนี้มีเนื้อความคล้ายกัน คือ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญปัญญา” ในทางพระพุทธศาสนา นักวิชาการได้ให้ความหมายของวุฑฒิธรรม ไว้ดังนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์” ว่า คำว่า “วุฑฒิ” แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องเจริญ ธรรมเป็นเหตุให้ถึงความเจริญพระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมพุทธศาสน์ ชุดศัพท์วิเคราะห์” ว่า คำว่า “วุฑฒิธรรม” มาจากรากศัพท์คำ 2 คำ คือ คำว่า “วุฑฒิ” กับ คำว่า “ธรรม” โดยคำว่า “วุฑฒิ” หรือ “วุทธ” นั้น หมายถึง ผู้เจริญ” และคำว่า “ธรรม” หรือ “ธมฺม” หมายถึง ธรรม ความดี บุญ กุศล เมื่อรวมคำ 2 คำ จึงแปลได้ว่า ผู้เจริญธรรม หรือผู้เจริญในการทำ ความดี และการทำบุญกุศลพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมเพื่อการศึกษา พุทธศาสน์ คำวัด” ว่า คำว่า “วุฑฒิ” หรือ “วุฒิ” แปลว่า ความเจริญ ความรุ่งเรือง การเพิ่มขึ้น หรือ “วุฑฒิ” เป็นหัวข้อธรรมข้อหนึ่ง เรียกว่า “วุฑฒิธรรม” คือ ธรรมเป็นเหตุให้เจริญรุ่งเรืองด้านความสามารถในการปรับตัวความสามารถในการปรับตัวสะท้อนผ่านการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการสอน และการใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความหลากหลายของผู้เรียนครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามหลักธัมมานุธัมมปฏิปัตติ คือ การนำความรู้ นโยบาย และหลักการไปใช้ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับบริบทและสภาพความเป็นจริงนอกจากนี้ สถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานและการตัดสินใจ อันสอดคล้องกับหลัก สัปปุริสสังเสวะ ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพ และการคบหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความพร้อมและความคล่องตัวให้แก่บุคลากรในองค์กร ผลจากการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความสามารถในการปรับตัวตามหลักวุฒิธรรม 4 ส่งผลให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ การดำเนินงานขององค์กรมีความต่อเนื่อง สามารถใช้เทคโนโลยีและข้อมูลในการสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน ด้านการเป็นตัวตนการเป็นตัวตนของสถานศึกษา เป็น องค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของโรงเรียนเป็นกรอบทิศทางที่หล่อหลอมวิสัยทัศน์ วัฒนธรรมองค์กร และการดำเนินงานในทุกมิติ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งมีบุคลากรจำนวนมากและมีความหลากหลาย การมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนจึงช่วยสร้างความเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน ความภาคภูมิใจ และพลังในการขับเคลื่อนองค์กรอย่างยั่งยืน สถานศึกษาที่มีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการเป็นตัวตนอย่างมีประสิทธิภาพ จะเริ่มจากการกำหนดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของโรงเรียนอย่างชัดเจนสถานศึกษามีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่ชัดเจน การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ สามารถสะท้อนตัวตนของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีคุณลักษณะ สมรรถนะ และพฤติกรรมที่สอดคล้อง กับจุดเน้นของสถานศึกษา บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจและความผูกพันต่อองค์กรนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ ที่ โดดเด่น ความเข้มแข็งขององค์กร และความยั่งยืนของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในบริบทศตวรรษที่ 21การบูรณาการวุฒิธรรม 4 กับภาวะผู้นำด้านการเป็นตัวตนภาวะผู้นำด้านการเป็นตัวตนสามารถพัฒนาได้โดยการคบหากัลยาณมิตรตามหลัก สัปปุริสสังเสวะ เพื่อสะท้อนมุมมองและพัฒนาตนเอง

อย่างต่อเนื่อง สัทธัมมัสสวนะ ช่วยให้ผู้นำรับฟังคำสอน คำแนะนำและข้อเตือนใจที่ถูกต้อง ขณะที่ โยนิโสมนสิการ ส่งเสริมการ ใคร่ครวญตนเองอย่างลึกซึ้ง และ ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ทำให้ผู้นำประพฤติปฏิบัติอย่างสอดคล้องกับคุณค่าและ จริยธรรม ส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ ด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรองการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการสื่อสารและการเจรจาต่อรองตามหลักวุฒิธรรม 4 ส่งผลให้ผู้บริหารและ บุคลากรทุกระดับสามารถสื่อสารนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน เป็นระบบ และเกิดความเข้าใจร่วมกันมากขึ้น มีความสามารถในการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและใช้การ เจรจาต่อรองอย่างสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้ง ส่งผลให้การบริหารจัดการการทำงานเป็นทีม และ ความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างยั่งยืนในบริบทศตวรรษที่ 21การบูรณาการวุฒิธรรม 4 กับภาวะผู้นำด้านการสื่อสารและเจรจาต่อรองการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง ของผู้นำสามารถพัฒนาได้จาก สัปปุริสสังเสวะ โดยการเรียนรู้แบบอย่างการสื่อสารที่เหมาะสมจากผู้อื่น สัทธัมมัสสวนะ ช่วยให้ผู้นำเป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังข้อมูลและความคิดเห็นอย่างถูกต้อง โยนิโสมนสิการ ช่วยในการ พิจารณาถ้อยคำและผลกระทบของการสื่อสาร และ ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ทำให้การสื่อสารเป็นไปด้วยความสุจริต จริงใจ และเคารพซึ่งกันและกันด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ในบริบทของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในศตวรรษที่ 21 การบูรณาการวุฒิธรรม 4 กับภาวะผู้นำด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ในการแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ ผู้นำสามารถใช้ สัปปุริสสังเสวะ เพื่อขอคำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้ สัทธัมมัสสวนะ เพื่อ รับฟังข้อมูลและข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน โยนิโสมนสิการ เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและพิจารณาทางเลือกอย่างเป็น ระบบ และ ธัมมานุธัมมปฏิบัติ เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้อง ยุติธรรม และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยไพลิน ผ่องใส ให้ความหม่ายว่า การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์การ การ ตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญ และเกี่ยวข้องกับ หน้าที่การบริหาร หรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม การ ตัดสินใจได้มีการศึกษามานาน ดังที่ บาร์นาร์ด ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า คือ "เทคนิคในการที่จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ให้เหลือทางเลือกเดียว

การนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาและการประเมินแนวทางพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมสนทนากลุ่มสามารถสรุปผลจากการศึกษาพบว่า แนวทาง การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21มี มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้จริง โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงแนวทางตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย สันติวงษ์(2554) งานวิจัยมีความสอดคล้องกันในประเด็นผลการตรวจสอบความเหมาะสมของการนำแนวทางการบริหารภาวะผู้นำมาปรับประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักวุฒิธรรม 4โดยรวมและ

รายด้านอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพิจิตร อุตตมธมฺโม (2563) งานวิจัยมีความสอดคล้องกันในประเด็นผลการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักธรรมเพื่อคุณภาพและความสำเร็จของ งานวิจัย มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

สรุป

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของครูโรงเรียนชะอวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชมีการศึกษาเรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 มี 5 ด้านคือ 1.) ความคิดเชิงกลยุทธ์ 2.) ความสามารถในการปรับตัว3.) การเป็นตัวตน 4.) การสื่อสารและเจรจาต่อรอง 5.)การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และหลักวุฒิธรรม4 1).สัปปุริสังเสวะ แปลว่า คบสัตบุรุษ 2). สัทธัมมัสสวนะ แปลว่า ฟังธรรม 3).โยนิโสมนสิการ แปลว่า ตริตรองธรรม 4.ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ แปลว่า ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม เพื่อให้การดำเนินงานแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4ของครูโรงเรียนชะอวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สถานศึกษาควรมีการกำหนดระบบและกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2) สถานศึกษาควรดำเนินการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามเกณฑ์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนชะอวด

3) สถานศึกษาควรมีการติดตามความก้าวหน้าและผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาภาวะผู้นำของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) สถานศึกษาควรนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษา

2) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักวุฒิธรรม4 มาปรับใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

3) สถานศึกษาควรมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ของโรงเรียนชะอวด และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องกัน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบและประเมินผลการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21ของสถานศึกษาอื่นๆ

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21ของหน่วยงานตามสังกัดต่าง ๆ

3) ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่21 ระดับเขตพื้นที่ เพื่อเป็นอัตลักษณ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลักวุฒิธรรม 4 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูม์. (2557). ภาวะผู้นำกลยุทธ์: รูปแบบของผู้นำยุคใหม่. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิภา นิธยายน. (2530). จิตวิญญาณและบุคลิกภาพ: จิตวิญญาณเพื่อการศึกษาและชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. โอเดียนโฆษณา.

ธงชัย สันติวงษ์. (2554). พฤติกรรมบุคคลในองค์การ. โรงพิมพ์เจริญพัฒน์.

พระปลัดสนธิชัย ปสนฺนจิตฺโต.(2561).กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขนาดกลาง. ดุษฎีนิพนธ์สาขาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ผ่องพรรณ พลราช. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. Journal of Ratchathani Innovative Social Sciences. 1(1), 47–48.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2553). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ คำวัด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันสือธรรม.

George, J. M., & Jones, G. R. (2005). Understanding and managing organizational behavior. Pearson Education.

Kozlowski, S. W. J., & Bell, B. S. (2003). Work groups and teams in organizations. In W. C. Borman, D. R. Ilgen, & R. J. Klimoski (Eds.), Handbook of psychology: Industrial and organizational psychology (Vol. 12, pp. 333–375). Wiley-Blackwell.

Pulakos, E. D., Arad, S., Donovan, M. A., & Plamondon, K. E. (2000). Adaptability in the workplace: Development of a taxonomy of adaptive performance. Journal of Applied Psychology. 85(4), 612–624.

Robbins, S. P., & Coulter, M. (2008). การจัดการและพฤติกรรมองค์การ. วิรัช สงวนวงศ์วาน. ผู้แปล: พิมพ์ครั้งที่ 8. เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.